

Arkeologiske sikringsgravning av haugrest på Skagen gnr. 74, bnr. 5 og 8, Gaular kommune, Sogn og Fjordane

**Arkeologisk rapport ved
Asle Bruen Olsen og Morten Tellefsen**

SEKSJON FOR YTRE KULTURMINNEVERN

BERGEN MUSEUM

UNIVERSITETET I BERGEN

2008

Innhold

Bakgrunn.....	3
Sikringsgravningen.....	4
Konklusjon.....	6

Bakgrunn

I forbindelse med kommunedelplan for Sande ble det gitt tillatelse til fradeling av en tomt til boligbygging. Tomten ligger på gården Skagen, gnr.74, på bnr. 8. På grensen til gnr. 5 lå det et automatisk fredet kulturminne i form av en gravhaug (id 55556). Sogn og Fjordane fikk fradelingen til uttale i 2002 uten at det ble gitt merknader om gravminnet.

Gravhaugen ligger oppe på en bergknaus med god utsikt mot Sande sentrum og elva Gaula i sør (jf. fig. 1). Den ble i 1971 innrapportert av Ludvig Søgne og skildret som rest av en gravhaug med en merkestein på 0,8 m i toppen.

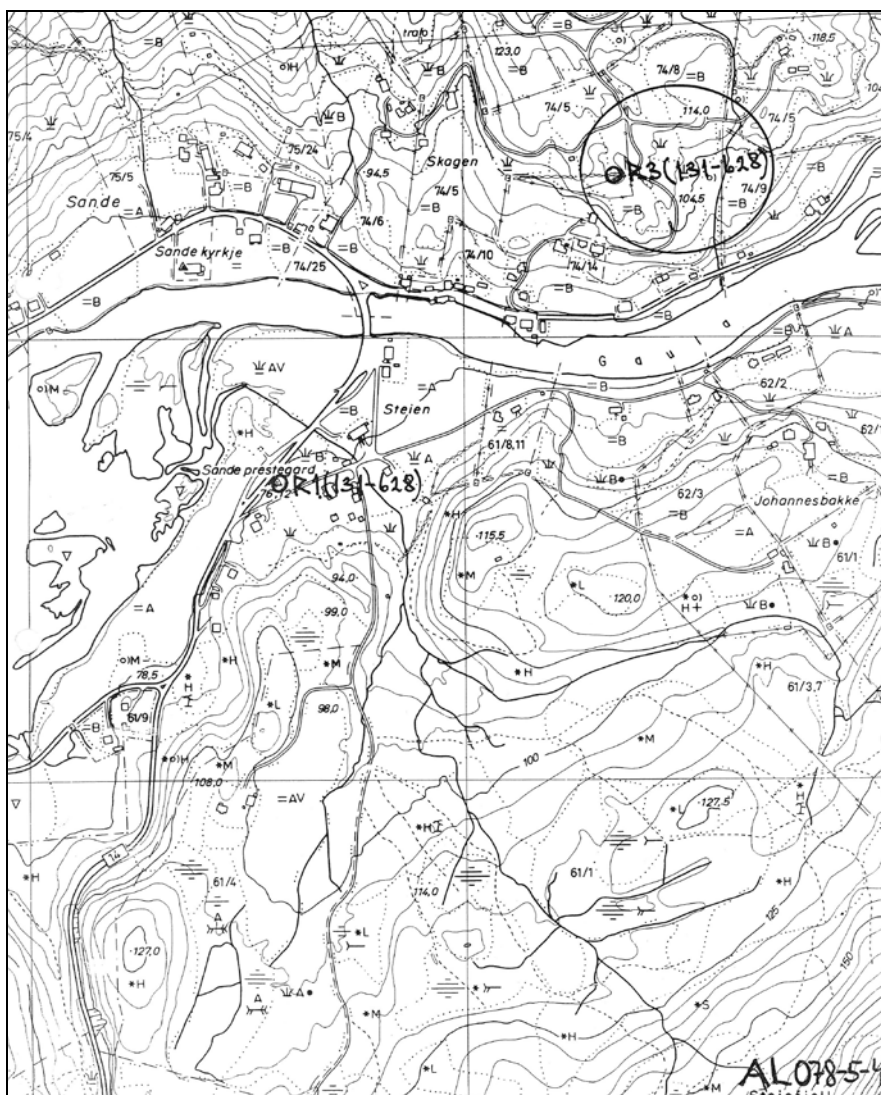

Fig.1. Forminnet (innsirklet) på nordsiden av elva Gaula på gården Skagen.

En befaring av forminnet ble utført av Sogn og Fjordane fylkeskommune i april 2008. Gravhaugen ble vurdert å være sterkt skadet i ytterkanten i sør og at det bare kunne være

snakk om rester igjen av den (jf. fig. 2). Den opprinnelige størrelsen på haugen ble ansett som vanskelig å estimere. Det ble også stilt spørsmål om haugen bestod av et naturlig jorddekke og således ikke representert et gravminne. Men ut fra haugens beliggenhet på en terrassekant ovenfor Sande sentrum, var det en mulighet for at det kunne ha vært et gravminne på haugen. Allerede i 1971 ble haugen rapportert å være skadet, og ved arbeidet med tomten på gnr. 8 er den trolig blitt ytterligere skadet. Det var likevel en mulighet for at sentrale deler av den mulige gravhaugen var bevart (jf. fig. 3).

Etter befaringen var det klart at haugen var så skadet og lå utsatt for ytterligere forstyrning. Den ble også vurdert til verken å ha pedagogisk verdi eller var i samråd med kulturminnevernets ønske om hvordan et gravminne skal fremstå i terrenget. Fylkeskommunen kom derfor frem til at den beste måten å ta vare på fornminnet var å utføre en sikringsgravning for å kunne ta vare på den informasjonen restene av haugen kunne gi.

Sikringsgravningen

Med bakgrunn i befaringen utført av Sogn og Fjordane fylkeskommune ble Seksjon for ytre kulturminnevern (SFYK) ved Bergen Museum, Universitetet i Bergen, anmodet om å utføre en sikringsgravning av fornminnet. SFYK sa seg villig til å utføre en slik sikringsgravning etter å ha fått støtte fra Riksantikvaren til å anvende en del av den statlige bevilgningen, post 78-midler.

Sikringsgravningen ble utført i begynnelsen av oktober 2008. Prosjektleder for gravningen var Asle Bruen Olsen, mens Morten Tellefsen var feltleder.

Det ble først gjort en befaring og en fotodokumentering av haugen. Større trær i og ved haugen var fjernet av grunneier på gnr. 5 for å lette arbeidet og slik at haugen form kom bedre til syne. Deretter ble røtter, samt merkesteinen (grensesteinen) på toppen av haugen, fjernet med gravemaskin. Haugen ble videre undersøkt ved å bruke gravemaskin til å gradvis ta vekk jordmonnet som lå over. Under avdekkingen ble det også benyttet krafse, spade og graveskje til å rense frem mulige strukturer eller fyllskifter som kunne ha noe med det undersøkte fornminnet å gjøre.

Fig. 2. Hagens nordre del før sikringsgravning, sett mot øst.

Fig. 3. Hagens søndre del før sikringsgravning, sett mot nord (bilde t.v) og mot vest (bilde t.h.).

På denne måten ble all det meste jorddekningen på haugen fjernet (jf. fig. 4). Berget under var til dels svært forvitret og var blandet med jordmassen over. Sprekker i berget ble spesielt undersøkt nærmere med tanke på mulige nedgravninger. Ved undersøkningen ble det ikke funnet spor etter forhistorisk aktivitet verken i haugmassen eller i bergsprekkene.

Fig. 4. Jorddekket på bergknausen ble fjernet ved sikringsgravningen.

Fragmenter av glass og porselen/steingods i haugmassen vitner om ytterligere forstyrrelser av haugen. Det ble i tillegg gravd en sjakt mot nordvest for å se etter eventuelle strukturer (kokegroper, ildsteder etc.) i forbindelse med mulige rituelle aktiviteter i forbindelse med haugen (jf. fig. 5). Heller ikke her ble funnet spor av forhistorisk aktivitet.

Fig. 5. En sjakt mot vest fra haugen ble gravd for å finne eventuelle forhistoriske strukturer.

Konklusjon

Sikringsgravningen av haugen viste ingen tegn på at haugen representerer et gravminne. Det kan selvfølgelig ikke utelukkes at den fjernede sørlige del av haugen kunne gitt mer informasjon, men det er tvilsomt. Konklusjonen vil derfor være at haugen trolig ikke har vært gravminne, men er en naturlig forhøyning i terrenget bestående av berg og sammenblandet jord og erodert bergmasse over.